



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Corpus Doctrinae Christianae

Melanchthon, Philipp

Lipsiae, 1572

VD16 M 2890

De Bonis Operibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36094

rogatiua succumberet, si iustificatio quæ sit per gratiam meritis præcedentibus deberetur, vt non munus largientis, sed merces esset operantis. Et multæ sunt integræ, hac de re, apud Augustinum disputationes, huius hæc sunt verba. Quandoquidem per legem ostendit homini infirmitatem suam, vt ad eius misericordiam per fidem confugiens, sanaretur. Dictum est enim, quod legem & misericordiam in lingua portet. Legem scilicet, qua reos faciat superbos. Misericordiam vero, qua iustificet humiliatos. Iusticia ergo Dei per fidem Iesu Christi, in omnes, qui credunt, &c.

Et Synodus Mileuitana scribit. Nonne satis ostenditur hoc actum esse per legem, vt peccatum cognosceretur, & sic aduersus victoriam peccati ad diuinam gratiam, quæ in promissionibus proposita est, confugeretur, vt ad liberationem quærentur promissiones Dei, hoc est, gratia Dei, & incipiat esse in homine iusticia, non sua, sed Dei.

DE BONIS OPERIBVS.

CVM necessariam de fide doctrinam & consolationem Ecclesijs proponimus, additur & doctrina de bonis operibus, Quod videlicet necessaria sit in reconciliatis, obœdientia erga legem Dei. Nam Euangelium concionatur de noua vita, iuxta illud, Dabo legem meam in cordibus eorum. Hæc igitur noua vita, debet esse obœdientia erga Deum, Et Euangelium prædicat pœnitentiam, Nec existere fides potest, nisi in his, qui pœnitentiam agunt, quia fides consolatur corda in contritione & terroribus peccati, sicut Paulus docet, Iustificati fide pacem habemus. Et de pœnitentia dicit, Roma. 6. Vetus noster homo simul crucifixus est, vt aboleatur corpus peccati, ne peccato deinceps seruiamus. Et Esaias inquit, Vbi habitabit Dominus? In spiritu contrito & humiliato, &c.

Secundo. Inter bona opera præcipuum est, & summus cultus Dei, fides ipsa, & parit multas alias virtutes, quæ existere non possunt, nisi prius corda fidem conceperint, Paulus enim dicit, Quomodo inuocabunt, nisi crediderint? Donec animi dubitant, an à Deo exaudiantur, donec sentiunt se à Deo reijci, non vere inuocant Deum. Sed cum fide agnoscimus misericordiam, confugimus ad Deum, diligimus, inuocamus, speramus, expectamus auxilium, obœdimus in afflictionibus, quia iam scimus nos esse filios, & placere Deo hoc nostrum sacrificium, nostras afflictiones, Hos cultus parit fides. Præclare igitur inquit Ambrosius, Fides bonæ voluntatis & iustæ actionis genitrix est. Aduersarij videri volunt magnifice ornare doctrinam bonorum operum, Et tamen de his spiritualibus operibus,

operibus, de fide, de exercitijs fidei in inuocatione, in omibus vitæ negotijs, consilijs, & periculis, nihil dicunt, Ac ne potest quidem recte dici de his exercitijs, Si conscientia relinquatur in dubitatione, Si nesciant Deum requirere fidem, tanquam præcipuum cultum, & cum offunditur oculis illa ingens species exteriorum operum, mentes præsertim non satis instituta, abducuntur à conspectu horum exercitiiorum interiorum. Necesse est autem in Ecclesia de his interioribus operibus, & fructibus spiritus doceri homines, Nam hæc opera discrimen faciunt inter pios, & hypocritas. Externos cultus, externas ceremonias, & alia externa opera, præstare etiam hypocritæ possunt. At hi cultus tantum sunt veræ Ecclesiæ, vera penitentia, Timor, fides, inuocatio, &c. Hi cultus præcipue requiruntur & laudantur in Scripturis, vt Psal. 49. Immola Deo sacrificium laudis, Inuoca me in die tribulationis, &c.

Tertio. Et hac fide, quæ consolatur corda in penitentia, accipimus Spiritum sanctum, qui datur vt gubernet & adiuuet nos, vt peccato & diabolo resistamus, & magis magisque agnoscamus infirmitatem nostram, & in nobis crescant agnitio Dei, timor, fides. Quare debet in nobis obœdientia erga Deum & noua vita crescere, sicut Paulus docet, renouari nos debere, ad agnitionem Dei, vt efficiatur in nobis noua lux & imago eius, qui condidit nos, &c.

Quarto. Docemus etiam quomodo hæc inchoata obœdientia placeat Deo. Nam in hac tanta infirmitate & immunditie naturæ, Sancti non satisfaciunt legi, opus igitur est pijs consolatione, vt sciant quomodo hæc exigua & imperfecta obœdientia Deo placeat. Non enim ideo placet, quia legi satisfaciatur, Sed quia personæ reconciliatæ & iustæ sunt propter Christum, & credunt sibi condonari imbecillitatem suam. Sicut Paulus docet, Nulla nunc est condemnatio his, qui sunt in Christo, &c. Quanquam igitur hæc noua obœdientia, procul abest à perfectione legis, tamen est iusticia & meretur præmia, ideo, quia personæ reconciliatæ sunt. Atq; ita de operibus iudicandum est, quæ quidem amplissimis laudibus ornanda sunt, quod sint necessaria, quod sint cultus Dei, & sacrificia spiritualia, & mereantur præmia. Sed tamen de persona prius tenenda est hæc consolatio, necessaria in certamine conscientia, quod fide gratis habeamus remissionem peccatorum, & persona iusta, id est, reconciliata sit, & hæres vitæ æternæ, propter Christum: postea vero placere obœdientiam, iuxta illud, Nunc non estis sub lege, sed sub gratia. Non enim possunt opponi iræ ac iudicio Dei nostra opera, sed terrores peccati & mortis, vincendi sunt fiducia mediatoris Christi, Sicut scriptum est, O mors, ero mors tua. Et Iohan. 6. ait Christus, Hæc est voluntas Patris qui misit me, vt omnis qui

videt Filium, & credit in eum, habeat vitam æternam. Et Paulus, Iustificati fide, pacem habemus. Et Ecclesia semper orat, Dimitte nobis debita nostra. Atq; ita de imbecillitate sanctorum, & de fide docent, & ipsi S. Patres. Augustinus in enarratione Psalmi 30. inquit. In tua iusticia erue me, Nam si attendas ad iusticiam meam, damnas me. In tua iusticia me erue. Est enim iusticia Dei, quæ & nostra sit, cum donatur nobis. Ideo autem Dei iusticia dicitur, ne homo sese putet à seipso habere iusticiam: Sicut enim dicit Apostolus Paulus. Credenti in eum, qui iustificat impium, id est, qui ex impio facit iustum, Si agat tanquam ex regula legis proposita, damnandus est peccator. Hac regula, si ageret, quem liberaret? Omnes enim peccatores inuenit. Hoc ait Apostolus, Omnes peccauerunt, & egent gloria Dei. Quid est? Egent gloria Dei: Vt ipse liberet, non tu, Quia tu non potes liberare, indiges liberatore, Quid est quod te iactas? quid est quod de lege, & iusticia præsumis? Non vides quid intus tecum pugnet? Non audis decertantem, & confidentem, & adiutorium in pugna desiderantem. Miser ego homo, &c. Facile autem iudicari potest, necessariam esse Ecclesiæ hanc doctrinam, vt sciant homines se non satisfacere legi, & tamen habeant consolationem, quomodo hæc imperfecta obœdientia placeat, Hanc doctrinam horribiliter obruerunt olim quædam absurda persuasio- nes, in quibus indocti, contra autoritatem scripturæ & veteris Ecclesiæ, sinxerunt homines legi Dei satisfacere, Itém iustos esse propter legis impletionem, &c. Et Monachos perfectos esse, & ampliora & præstantiora opera præstare, quam lex Dei flagitat, interim altissimum silentium erat, quomodo fide apprehendendus sit mediator Christus, Sed iubebant dubitare aut confidere proprijs operibus.

Ceterum de hac obœdientia etiam docemus, eos, qui admittunt peccata mortalia, non esse iustos, quia Deus requirit hanc obœdientiam, vt resistamus vitiosis affectibus. Qui autem non repugnant, Sed obtemperant eis contra mandatum Dei, & admittunt actiones contra conscientiam, hi sunt iniusti, & neq; Spiritum sanctum, neq; fidem, id est, fiduciam misericordiæ retinent. Nam in his qui delectantur peccatis, nec agunt pœnitentiam, ne potest quidem fiducia existere, quæ quærat remissionem peccatorum.

Quinto. Necessè est hoc quoq; docere, quomodo facere homines bona opera possint. Modo dictam est, quomodo placeant Deo, Hic addimus etiam quomodo fieri possint. Etsi enim homines suis viribus externa honesta opera utcumq; efficere possunt, & hanc disciplinam debent præstare: tamen homines sine fide sunt in potestate diaboli, qui impellit eos ad manifestam turpitudinem, occipat animos eorum impijs & blasphemis opinionibus, Id enim est

est regnum & tyrannis diaboli. Adhæc natura per sese infirma est, & non potest sine auxilio Dei, se erigere, & spiritualia opera efficere. Ideo docentur homines, in Euangelio promitti spiritum sanctum, qui animos eorum, qui agunt poenitentiam & Euangelio assentiuntur, adiuet & gubernet. Quare in omni vita, in tanta infirmitate naturæ, inter has diaboli insidias in omnibus periculis, exercenda est fides in inuocatione, vt perseuerare in fide & obedientia erga Deum possimus. Itaq; Zacharias inquit: Effundam super domum David, & super habitatores Ierusalem spiritum gratiæ & precum. Ideo enim vocat spiritum gratiæ, quod Spiritus sanctus erigat & confoletur perterrefactas mentes, & testetur nos habere Deum placatum, Et vocat spiritum precum, vt fidem assidue in inuocatione exerceamus, vt per hæc exercitia confirmetur fides & cre-scat noua vita.

Et veræ virtutes sine vlla dubitatione sunt, dona Dei, Fides, perspicacia iudicij in discernendis dogmatibus, Magnitudo animi, qualem esse necesse est in his, qui Euangelium docent & continentur, vera diligentia in regendis Ecclesijs, vera humilitas, non appetere potentiam, non frangi populari favore aut odio, vera castitas, &c. Has heroicæ virtutes Paulus vocat dona Dei. Roma. 12. Habentes dissimilia dona secundum gratiam nobis datam. Et de his inquit ad Corinth. Hæc efficit vnus & idem spiritus, distribuens singulis, &c. Debet autem ad hæc dona accedere exercitatio nostra, quæ & conseruat ea, & meretur incrementum, iuxta illud, Habenti dabitur. Et Augustinus præclare dixit. Dilectio meretur incrementum dilectionis, cum videlicet exercetur. Habent enim bona opera, præmia, cum in hac vita, tum post hanc vitam in vita æterna. Quia enim Ecclesia in hac vita subiecta est cruci & morti corporali, differuntur præmia pleraq; ad futuram vitam, quæ etiam si per misericordiam certo propter Christum contingit, his, qui fiducia Christi iustificati sunt, tamen etiam est compensatio bonorum operum, iuxta illud, Merces vestra copiosa est in cælis.

Ex his satis liquet, doctrinam bonorum operum, Dei beneficio pie & recte doceri in nostris Ecclesijs. Quanta fuerit olim obscuritas, quanta confusio doctrinæ, de bonis operibus, bonæ mentes satis norunt. Nemo monebat de discrimine humanarum traditionum & legis diuinæ. Nemo docebat, quomodo placerent bona opera, in tanta nostra infirmitate. Deniq; altissimum silentium erat de fide, qua opus est in remissione peccatorum. At explicatis nunc his rebus, tenent piæ conscientiæ consolationem, & certam spem salutis, & intelligunt veros cultus, & norunt quomodo placeant Deo, & quomodo sint meritorij.

Hæc

Hæc in alia editione sic reperiuntur.

xx.

¶ Falso accusantur nostri, quod bona opera prohibeant. Nam scripta eorum quæ extant de Decem præceptis, & alia simili argumento testantur, quod vtiliter docuerint de omnibus vitæ generibus & officijs, quæ genera vitæ, quæ opera in qualibet vocatione Deo placeant. De quibus rebus olim parum docebant concionatores, tantum puerilia & non necessaria opera urgebant, vt certas ferias, certa ieiunia, fraternitates, peregrinationes, cultus sanctorum, rosaria, monachatum, & similia. Hæc aduersarij nostri admoniti nunc dediscunt, nec perinde prædicant hæc inutilia opera, vt olim. Præterea incipiunt fidei mentionem facere, de qua olim mirum erat silentium. Etsi non desinunt obscurare doctrinam fidei, cum relinquunt dubias conscientias, & iubent mereri remissionem peccatorum operibus. Nec docent quod sola fide propter Christum certo accipiamus remissionem peccatorum.

Cum igitur doctrina de fide, quam oportet in Ecclesia præcipuam esse, tam diu iacuerit ignota, quemadmodum fateri omnes necesse est, de fidei iusticia altissimum silentium fuisse in concionibus, tantum doctrinam operum versatam esse in Ecclesijs, nostri de fide sic admonuerunt Ecclesias.

Principio, quod opera nostra non possint reconciliare Deum, aut mereri remissionem peccatorum & gratiam & iustificationem, Sed hanc tantum fide consequimur, credentes quod propter Christum recipiamur in gratiam, qui solus positus est mediator & propitiator, per quem reconcilietur pater. Itaq; qui confidit operibus se mereri gratiam, is aspernatur Christi meritum & gratiam, & quaerit sine Christo humanis viribus viam ad Deum, cum Christus de se dixerit, Ego sum via, veritas & vita.

Hæc doctrina de fide vbiq; in Paulo tractatur, Eph. 2. Gratia salui facti estis per fidem, & hoc non ex vobis, Dei donum est, non ex operibus, &c.

Et ne quis cauilletur, à nobis nouam Pauli interpretationem excogitari, tota hæc causa habet testimonia patrum. Nam Augustinus multis voluminibus defendit gratiam & iusticiam fidei contra merita operum. Et similia docet Ambrosius de vocatione gentium, & alibi. Sic enim inquit de vocatione gentium, Vilesceret redemptio sanguinis Christi, nec misericordiae Dei humanorum operum prærogatiua succumberet, si iustificatio quæ fit per gratiam, meritis præcedentibus deberetur, vt non munus largientis, sed merces esset operantis.

Quan-

Quoniam autem hæc doctrina contemnitur ab imperitis, tamen experiuntur piæ ac pauidæ conscientiæ, plurimum eam consolationis afferre, quia conscientia non possunt reddi tranquillæ per vlla opera, sed tantum fide, cum certo statuunt, quod propter Christum habeant placatum Deum. Quemadmodum Paulus docet Rom. 5. Iustificati per fidem, pacem habemus apud Deum. Tota hæc doctrina, ad illud certamen perterrefactæ conscientia referenda est, nec sine illo certamine intelligi potest. Quare male iudicant de ea re homines imperiti, & prophani, qui Christianam iusticiam nihil esse somniant, nisi ciuilem & philosophicam iusticiam.

Olim vexabantur conscientia doctrina operum, non audiebant ex Euangelio consolationem, Quosdam conscientia expulit in desertum, in monasteria, sperantes ibi se gratiam merituos esse per vitam monasticam, Alij alia excogitauerunt opera, ad promerendam gratiam & satisfaciendum pro peccatis. Ideo magnopere fuit opus, hanc doctrinam de fide in Christum tradere, & renouare, ne desset consolatio pauidis conscientijs, sed scirent fide in Christum apprehendi gratiam & remissionem peccatorum & iustificationem.

Admonentur etiam homines, quod hic nomen fidei non significet tantum historiae noticiam, qualis est in impijs & diabolo, sed significet fidem quæ credit non tantum historiam, sed etiam effectum historiae, videlicet hunc articulum, Remissionem peccatorum, quod videlicet per Christum habeamus gratiam, iusticiam, & remissionem peccatorum.

Iam qui scit se per Christum habere propitium patrem, is vere nouit Deum, scit se ei curæ esse, diligit & inuocat eum. Denique non est sine Deo sicut gentes. Nam Diaboli & impij non possunt hunc articulum credere, Remissionem peccatorum. Ideo Deum tanquam hostem oderunt, non inuocant eum, nihil boni ab eo expectant. Augustinus etiam de fidei nomine hoc modo admonet lectorem, & docet in scripturis, nomen fidei accipi, non pro notitia, qualis est in impijs, sed pro fiducia quæ consolatur & erigit perterrefactas mentes.

Præterea docent nostri, quod necesse sit bona opera facere, non vt confidamus per ea gratiam mereri, sed propter voluntatem De i. Tantum fide apprehenditur remissio peccatorum & pax conscientia. Et quia per fidem accipitur Spiritus sanctus, iam corda renouantur, & induunt novos affectus, vt parere bona opera possint. Sic enim ait Ambrosius, Fides bonæ voluntatis, & iustæ actionis genitrix est. Nam humanæ vires, sine Spiritu sancto, plenæ sunt impijs affectibus, & sunt imbecilliores quam vt bona opera possint efficere coram Deo. Adhæc, sunt in potestate diaboli, qui impellit homines ad varia

ria

ria peccata, ad impias opiniones, ad manifesta scelera. Quemadmodum est videre in philosophis, qui & ipsi conati honeste vivere, tamen id non potuerunt efficere, sed contaminati sunt multis manifestis sceleribus. Talis est imbecillitas hominis, cum est sine fide, & sine Spiritu S. & tantum humanis viribus se gubernat.

Hinc facile apparet hanc doctrinam non esse accusandam quod bona opera prohibeat, sed multo magis laudandam, quod ostendit quomodo bona opera facere possimus. Nam sine fide, nullo modo potest humana natura primi aut secundi præcepti opera facere. Sine fide non inuocat Deum, à Deo nihil expectat, non tolerat crucem, sed quærit humana præsidia, confidit humanis præsijs. Ita regnant in corde omnes cupiditates, & humana consilia, cum abest fides & fiducia erga Deum. Quare & Christus dixit: Sine me nihil potestis facere, Iohan. 15. Et Ecclesia canit, Sine tuo numine, nihil est in homine, nihil est innoxium.)

X X I.

De veneratione sanctorum docent, quod utile sit sanctorum memoriam proponere, vt eorum exemplis fidem nostram confirmemus, Item vt eorum fidem & bona opera imitemur, quantum cuiusq; vocatio requirit. Vt Cæsar exemplum Dauidis imitari potest, in bello gerendo ad repellendos Turcas: Nam vterq; Rex est. Debemus etiam gratias Deo agere, quod tam multa & gloriosa exempla misericordiae suæ proposuerit Ecclesiae in sanctis, Item quod Ecclesiam pulcherrimis donis ac virtutibus sanctorum ornauerit. Laudandi sunt & ipsi sancti, qui donis Dei pie vsi sunt, qui ad ornandam Ecclesiam contulerint. Caterum scriptura non docet inuocare sanctos, seu auxilium à sanctis petere, sed vnum Christum nobis proponit mediatorem, propitiatorem, pontificem & intercessorem. De hoc habemus præcepta & promissiones, vt & ipsum inuocemus, & statuamus exaudiri preces nostras, cum ad hunc pontificem & intercessorem confugimus, sicut inquit Iohannes 16. Quicquid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis. Et Iohan. 14. Quicquid petieritis in nomine meo, id faciam. Hæc testimonia iubent ad Christum confugere, iubent vt Christum sentiamus esse intercessorem & placatorem, iubent vt confidamus nos exaudiri à patre propter Christum. De sanctis vero, nec præcepta, nec promissiones, nec exempla sunt, in hanc sententiam in scripturis. Et obscuratur officium & honos Christi, cum homines confugiunt ad sanctos, & hos ducunt esse mediatores, eosq; inuocant, & sibi fingunt opinionem, sanctos esse benigniores, atq; ita fiduciam debitam Christo transferunt in sanctos. At Paulus inquit, Vnus est mediator Dei & hominum.

num. Hunc igitur cultum præcipue requirit Christus, vt sentiamus ad ipsum confugiendum esse, ipsum esse intercessorem, propter quem certo exaudiamur, &c.

Hæc in alia editione sic reperiuntur.

X X I.

¶ De cultu Sanctorum docent, quod memoria sanctorum proponi potest, vt imitemur fidem eorum, & bona opera iuxta vocationem, Vt Cæsar imitari potest exemplum Davidis in bello gerendo ad depellendos Turcas à patria: Nam vterq; Rex est. Sed scriptura non docet inuocare Sanctos, seu petere auxilium à sanctis. Quia vnum Christum nobis proponit mediatorem, propitiatorem, Pontificem, & intercessorem. Hic inuocandus est, & promisit se exauditurum esse preces nostras, & huuc cultum maxime probat, videlicet vt inuocetur in omnibus afflictionibus, 1. Iohan. 2. Si quis peccat, habemus aduocatum apud Deum, &c.)

E P I L O G V S.

HAEC summa est doctrinæ, quæ in Ecclesijs nostris traditur. Et consentaneam esse iudicamus, & Propheticæ ac Apostolicæ scripturæ, & Catholicæ Ecclesiæ, Postremo etiam Romanæ Ecclesiæ, quatenus ex probatis scriptoribus nota est. Atq; idem iudicatos esse, speramus omnes bonos & doctos viros. Non enim aspernamur consensum Catholicæ Ecclesiæ, Nec est animus nobis vllum nouum dogma & ignotum sanctæ Ecclesiæ, inuehere in Ecclesiam. Nec patrocinari impijs aut seditiosis opinionibus volumus, quas Catholica Ecclesia damnauit. Non enim adducti praua cupiditate, sed coacti autoritate verbi Dei & veteris Ecclesiæ, amplexi sumus hanc doctrinam, vt & gloria Dei fieret illustrior, & consulere- tur pijs mentibus in vniuersa Ecclesia. Constat enim plerosq; abusus irrepsisse in Ecclesiam, qui emendatione opus habent. Et cum propter gloriam Christi, tum propter salutem omnium gentium maxime optamus, vt diligenter cognitis his controuersijs, Ecclesia repurgetur, & ab ijs abusibus liberetur, qui dissimulari non possunt, quam ob causam diu iam omnes boni viri in omnibus nationibus expetunt Synodum, cuius quidem spem aliquam clementis. Imperator omnibus gentibus ostendit, Faciet igitur Imperator rem dignissimam sua magnitudine & felicitate, & exoptatam vniuersæ Ecclesiæ, si in Synodo permiserit iudicium de tantis rebus, non illis qui priuatos affectus in consilium adhibent, sed delectis pijs & doctis viris, qui gloriæ Christi & saluti vniuersæ Ecclesiæ consulere cupiant. Hæc est

est

est vsitata & legitima via in Ecclesia dirimendi dissensiones, videlicet ad synodos referre controuersias Ecclesiasticas.

Hunc morem seruauit Ecclesia inde vsq; ab Apostolis. Et præstantissimi Imperatores, Constantinus ac Theodosius, etiam in rebus non valde obscuris, & dogmatibus absurdis, tamen sine Synodo nihil constituere voluerunt, vt Ecclesie libertatem in iudicijs dogmatum conseruarent. Et honestissimum est Cæsari, illorum optimorum Principum exemplum imitari, præsertim cum nos nihil mutauerimus sine exemplo veteris Ecclesie. Et speramus hanc tantam felicitatem Imperatori diuinitus datam esse, ad Ecclesie emendationem ac salutem. Certe hanc gratiam Deus ab ipso reposcit, vt potentiam suam conferat ad ornandam Christi gloriam, ad Ecclesie pacem, ad prohibendam immanem & iniustissimam crudelitatem, quæ mira quadam rabie passim exercetur in membra Christi, in homines pios & innocentes. Harum maximarum rerum curam mandauit Deus summis principibus. Ideo excitat Monarchas, vt iniusta imperia prohibeant, quemadmodum excitauit Cyrus, vt liberaret à captiuitate populum Iudæorum: Constantinum, vt illam infinitam scruitiam, quæ tunc in Christianos exercebatur, depelleret. Ita optamus vt Cæsar, & curam emendandæ Ecclesie suscipiat, & iniustam crudelitatem prohibeat. (✠)

Nam articuli nostri, quos recensuimus, satis clare testantur, nos nullum dogma contra Catholicam Ecclesiam, nullam impiam aut seditiosam opinionem docere aut probare: Imo quosdam insignes articulos Christianæ doctrinæ, à nostris pie & vtiliter illustratos esse. In externis traditionibus, abusus quidam mutati sunt, quarum etiam siqua est dissimilitudo, si tamen doctrina & fides pura sit, nemo propter illam traditionum humanarum dissimilitudinem, habendus est hæreticus, aut desertor Catholicæ Ecclesie. Nam vnitatis Catholicæ Ecclesie, consistit in doctrinæ & fidei consensu, non in traditionibus humanis, quarum semper in Ecclesijs per totum orbem magna fuit dissimilitudo. Nec vero fidem habeat Cæsarea Maiestas his, qui, vt odia contra nos inflamment, miras calumnias spargunt. Prædicant omnes ceremonias, omnes bonos mores in Ecclesijs deleri à nobis. Hæc crimina aperte falsa sunt. Nos enim & ceremonias diuinitus institutas, summa pietate conseruamus, & vt earum reuerentiam aueremus, tantum nouos quosdam abusus sustulimus, qui contra scripturam, contra veteres Canones, contra veteris Ecclesie exempla, sine vlla certa autoritate vitio temporum recepti sunt. Ac magna ex parte veteres ritus diligenter apud nos seruantur. Quare rogamus, vt Cæsarea Maiestas, clementer audiat, quid in externis ritibus seruetur, quid qua de causa mutatum sit.

Hæc

Hæc in alia editione sic reperiuntur.

¶ HÆC fere summa est doctrinæ apud nos, in qua cerni potest, nihil inesse quod discrepet à scripturis, vel ab Ecclesia Catholica, vel ab Ecclesia Romana, quatenus ex scriptoribus nota est. Quod cum ita sit, inclementer iudicant isti, qui nostros pro hæreticis haberi postulant. Sed dissensio est de quibusdam abusibus, qui sine certa autoritate in Ecclesias irrepserunt, in quibus etiam si qua esset dissimilitudo, tamen decebat hæc lenitas Episcopos, ut propter confessionem, quam modo recensuimus, tolerarent nostros, quia ne Canones quidem tam duri sunt, ut eosdem ritus ubiq; esse postulent, neq; similes vnquam omnium Ecclesiarum ritus fuerunt. Quanquam apud nos magna ex parte veteres ritus diligenter seruantur. Falsa enim calumnia est, quod omnes ceremoniæ, omnia vetera instituta in Ecclesijs nostris aboleantur. Verum publica querela fuit, abusus quosdam in vulgaribus ritibus hærere. Hi quia non poterant bona conscientia probari, aliqua ex parte correcti sunt.)

Ante postremum paragraphum Epilogi nostræ editionis, (quem tali asterismo () notauimus) reperiimus in alia editione præscriptum hunc titulum.*

A R T I C V L I I N Q V I B V S R E -
C E N S E N T V R A B V S V S M V T A T I .

Et post titulum hæc verba.

¶ CVM Ecclesiæ apud nos de nullo articulo fidei dissentiant ab Ecclesia Catholica, tantum paucos quosdam abusus omittant, qui noui sunt, & contra voluntatem Canonum vitio temporum recepti, rogamus ut Cæsarea Maiestas clementer audiat, & quid sit mutatum, & quæ fuerint causæ, quo minus coactus sit populus illos abusus contra conscientiam obseruare. Nec habeat fidem Cæsarea Maiestas istis, qui ut inflamment odia hominum aduersus nostros, miras calumnias spargunt in populum. Hoc modo irritatis animis bonorum virorum, initio præbuerunt occasionem huic dissidio, & eadem arte conantur nunc augere discordias. Nam Cæsarea Maiestas haud dubie comperiet tolerabiliorem esse formam & doctrinæ & ceremoniarum apud nos, quam qualem homines iniqui & maleuoli describunt. Porro veritas ex vulgi rumoribus aut maledictis inimicorum colligi non potest. Facile autem hoc iudicari potest, nihil magis prodesse ad dignitatem ceremoniarum conseruandam, & alendam reuerentiam ac pietatem in populo, quam si ceremoniæ ritæ fiant in Ecclesijs.)

D A R T I C V -